

Recenzja

w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego p. dr Beacie Baran

Poniższa recenzja została sporządzona na wniosek Rady Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Jagiellońskiego, która uchwałą z dnia 5 lipca 2021 r. powołała skład stosownej Komisji i powierzyła niżej podpisanemu funkcję recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego p. dr Beacie Baran.

Niniejsza recenzja, zgodnie z zaleceniem Komisji, dotyczy

oceny, czy osiągnięcia naukowe dr Beaty Baran, ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom

określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednol. Dz.U. z 2021 r. poz. 478).

XXX

W tym miejscu wypada przypomnieć, iż jak wynika z przywołanych wyżej przepisów, ocena dorobku naukowego Wnioskodawczyni, p. dr Beaty Baran powinna wykazać, że osoba wnioskująca o nadanie jej stopnia naukowego doktora habilitowanego powinna, w myśl przepisu art. 219 ust. 1 pkt 1-3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce,

1. posiadać stopień doktora;
2. posiadać w dorobku osiągnięcia naukowe [...] stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:
  - a. monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. lub

b. jeden cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji naukowej, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 lit. b lub jedno zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

3. wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną, realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Zanim przedstawiona zostanie oczekiwana ocena wypada wskazać, iż co do zasady ujęcie wymagań, jakie spełniać powinna osoba ubiegająca się o nadanie jej stopnia naukowego doktora habilitowanego ma charakter koniunkcyjny. Oznacza to, że osoba ta spełniać powinna co do zasady wszystkie w przypisach tych wskazane wymagania. Pierwotną cechą p. dr Beata Baran spełnia - posiada ona mianowicie stopień doktora w zakresie prawa uzyskany na podstawie uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 29 lutego 2016 r.; tytuł rozprawy doktorskiej to *Postępowanie dyscyplinarne w sprawach funkcjonariuszy Służby Więziennej*.

Wnioskodawczynie wskazała, jako osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawnej monografię *Postępowanie dyscyplinarne w sprawach funkcjonariuszy formacji policyjnych* opublikowaną w wydawnictwie Wolters Kluwer w 2021 r. Monografia ta stanowi kontynuację tych zainteresowań, które legły u podstawy nadania jej tytułu doktora w zakresie prawa. Kontynuacja ta jednak stanowi jedynie fragment jej analiz badawczych, bowiem, jak wynika z Jej dotychczasowego dorobku, znaleźć można na tym polu także inne zagadnienia wskazujące na różnorodność dociekań naukowych Wnioskodawczynie.

Niewątpliwie wiodący przedmiot analiz czynionych przez Wnioskodawczynię pomieszczony został w wyżej wskazanej monografii. To w niej trafnie p. dr Beata Baran podnosi, że dotychczasowy dorobek doktryny w zakresie prawa dyscyplinarnego ogranicza się do kwestii materialnoprawnych odpowiedzialności funkcjonariuszy formacji policyjnych. Trafnie też stwierdza, iż celem przedstawionej przez nią monografii jest opracowanie uniwersalnego *modus procedendi* dla procedur dyscyplinarnych formacji policyjnych, wspartego na wyróżnionych modelach organizacyjnych oraz zasadach postępowania. Jest o tyle istotne, że dotychczas w dorobku doktryny z zakresu prawa karnego nie został do tej pory skonstruowany kompletny katalog tych zasad. Wnioskodawczynie podkreśla też, iż niezbędne jest zbadanie, czy zachodzi równowaga pomiędzy ochroną interesów służbowych formacji policyjnych a respektowaniem interesów podmiotów uczestniczących

w procedurach dyscyplinarnych. Już tu zauważmy, że zadanie to zrealizowała w pełni, wskazując, iż niezbędne jest określenie mechanizmów i instytucji ograniczających przewagę organów dyscyplinarnych i służących ochronie interesów obwinionego oraz innych uczestników postępowania. W końcu wypada dodać, że p. dr Beata Baran ma swój istotny wkład w analizach dotyczących prawa dyscyplinarnego. Ta gałąź prawa stosunkowo nieczęsto jest przedmiotem zainteresowań doktryny, i to nie tylko w zakresie prawa materialnego, ale także - choć być może zwłaszcza - prawa procesowego. Zainteresowanie tymi gałęziami prawa niewątpliwie przywitać należy z aprobatą.

Bazą dla swoich rozważań przedstawionych w monografii uczyniła Autorka szczegółowe dyrektywy metodologiczne – kompleksowości, uniwersalizmu, proporcjonalności, problemowości, kompatybilności, multidyscyplinarności, sekwencyjności i erudycyjności. Wszystkie te zasady są szczegółowo przeanalizowane. Bardzo interesujące są także rozważania poświęcone organizacyjno-proceduralnym modelom postępowań dyscyplinarnych, w ramach których wyróżniono model sądowy i pozasądowy. Trafnie Autorka zwraca uwagę na zagrożenia dla obiektywizmu i bezstronności orzecznictwa dyscyplinarnego wobec możliwości wpływania na przełożonych dyscyplinarnych przez przełożonych służbowych. Interesujące są analizy poświęcone metazasadom, w zakresie których trafnie wskazuje na zasadę praworządności i sprawiedliwości proceduralnej. Podkreśla, iż procedury dyscyplinarne winny być tak skonstruowane, żeby uniknąć tego rodzaju zagrożeń.

Jak już wyżej wskazano, zasadniczym elementem zainteresowań Wnioskodawczyni jest analiza prawa dyscyplinarnego. Zakres tych analiz wyraźnie określa podtytuł monografii - *modele i zasady*. W ten sposób wyeksponowano coś, co należy do istoty zagadnienia. Analiza modelu postępowania dyscyplinarnego doprowadzić powinna do określenia, na gruncie zasad, tego, co najistotniejsze. Ważne jest stwierdzenie, iż sprawiedliwość proceduralna obliguje wszystkie organy dyscyplinarne do zachowania na wszystkich etapach postępowania zasad uczciwości i lojalności. Trudno nie przedstawić tu konstatacji, iż lojalne i uczciwe postępowanie powinno być cechą każdego postępowania, w toku którego orzeka się o kwestii odpowiedzialności nie tylko dyscyplinarnej, ale także każdej innej innej. Autorka przy okazji stwierdza, iż zasada trafnej reakcji dyscyplinarnej dotyczy wszystkich decyzji procesowych podejmowanych w toku i na zakończenie postępowania dyscyplinarnego.

Monografia, którą przedstawia Autorka, stanowi niewątpliwie Jej znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej, spełniając tym samym warunek wskazany w art. 219 ust. 1 pkt

1 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Monografia ta ma charakter naukowy, przedstawia całość zagadnień - materialno-karnych i karnoprosesowych, i pozwala na prezentację każdej z wyróżnionych szczegółowych zasad postępowania dyscyplinarnego. Ma ona także charakter nowatorski, skoro wypełnia lukę, jaka istniała w stosunku do dotychczasowego dorobku nauki prawa karnego materialnego i procesowego. Układ poszczególnych omawianych w pracy zasad, obszerność ich omówienia pozwalają na dogłębne przeanalizowanie wszystkich problemów, jakie wiążą się z zasadami postępowania dyscyplinarnego. Pojawia się tu jednak pewna wątpliwość - otóż z podtytułu monografii wynika wyraźnie, iż postępowanie dyscyplinarne w sprawach funkcjonariuszy formacji policyjnych będzie analizowane przez pryzmat modelu postępowania i jego zasad. Logicznie rzecz biorąc, takiego układu zagadnień badanych w pracy należałoby się spodziewać. Autorka w znacznej mierze prowadzi taki właśnie wywód - od definicji i typologii prawa dyscyplinarnego, poprzez charakterystykę odpowiedzialności dyscyplinarnej, źródła prawa w postępowaniach dyscyplinarnych, przechodzi do modeli organizacyjno-proceduralnych, podmiotów uczestniczących w postępowaniach dyscyplinarnych w sprawach funkcjonariuszy formacji policyjnych, wyodrębniając typologię zasad funkcjonujących w tym postępowaniu. Nie byłoby w tym nic błędnego, gdyby nie fakt, iż całość pracy zamyka modelowa płaszczyzna postępowania dyscyplinarnego. Sprawia ten fragment wrażenie, że jest zbiorem wniosków *legis ferendae*, tak jednak nie jest. Już w pierwszym akapicie tego fragmentu wyjaśnia bowiem, iż chodziło o kinetykę postępowań dyscyplinarnych, w dodatku przedstawioną na kilku zaledwie stronicach. Jak się wydaje, w pierw miejsce należało poddać analizie zasady tego postępowania, by dopiero potem przejść do tych elementów, które umieścić by należało w szeroko pojętej kinetyce postępowania dyscyplinarnego. Fragment podtytułu, w dodatku sygnalizujący 1/4 całości pracy chyba nie całkiem wyjaśnia to, co Autorka chciała w tej części omówić.

Ta krytyczna uwaga pod adresem przedłożonej do analizy monografii ma charakter polemiczny i w żadnej mierze jej nie dyskwalifikuje, monografia bowiem zawiera dobrze skonstruowany i dogłębnie przeanalizowany zbiór problemów, jakie pojawiają się w związku z badaniem modelu i zasad postępowania dyscyplinarnego funkcjonariuszy formacji policyjnych.

Problematyka stanowiąca przedmiot zamieszczonych w monografii zagadnień nie stanowi wyłącznie zbioru problemów wiążących się z problematyką postępowania dyscyplinarnego funkcjonariuszy formacji policyjnych. Autorka przedstawia bowiem

zagadnienia, analiza których wyraźnie dowodzi dobrego Jej przygotowania naukowego i umiejętności stawiania tez i ich analizowania.

Niewątpliwie wiodącą jest rola, jaką tak odnośnie do monografii, jak i wypowiedzi artykułowych ma zagadnienie prawa dyscyplinarnego poszczególnych służb. Istotną rolę odgrywa tu problematyka postępowań dyscyplinarnych w stosunku do Służby Więziennej. Osiem publikacji poświęconych temu zagadnieniu dobrze wskazuje na zakres zainteresowań Autorki. W tym gronie znajduje się interesująca publikacja poświęcona standardom sprawiedliwości proceduralnej w postępowaniu dyscyplinarnym funkcjonariuszy Służby Więziennej, a także statusowi prawnemu organów dyscyplinarnych Służby Więziennej.

Pozostając przy wątku postępowania dyscyplinarnego odnośnie funkcjonariuszy Służby Więziennej wskazać tu należy na artykuły poświęcone wszczęciu postępowania dyscyplinarnego określonego w ustawie o Służbie Więziennej, a także prokuratorskiemu postępowaniu w sprawach dotyczących odpowiedzialności funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa. Kwestie te są ściśle ze sobą powiązane i dowodzą dobrego przygotowania w zakresie prowadzenia dyskursu naukowego.

Wspomniana tu kwestia odpowiedzialności funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa znajduje swoje odzwierciedlenie nie tylko w prawie 20 stronicowej publikacji poświęconej temu zagadnieniu, ale także w kilku dotyczących tego problemu publikacjach. Na czoło wysuwają się tu chyba wspomniane już wyżej publikacje dotyczące wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie odpowiedzialności majątkowej za rażące naruszenie prawa, czy też dotyczące przesłanek odpowiedzialności majątkowej. Trzeba tu wskazać, iż pole wyznaczone przez Wnioskodawczynię nie stanowiło jeszcze przedmiotu analiz w doktrynie, mamy tu więc do czynienia rozważaniami, które nie mają odpowiednika w doktrynie prawa. Wskazane tu zagadnienie stanowiło przedmiot wywodów Autorki na wielu konferencjach naukowych, które spotkały się z dobrym przyjęciem przez uczestników tych konferencji.

W wywodach naukowych opublikowanych przez Wnioskodawczynię nie mogło zabraknąć problematyki zasady prawa do obrony oraz problematyki stosowania Kodeksu postępowania karnego w procedurach dyscyplinarnych. Te interesujące rozważania wskazują na ważne związki przedstawionych przez Nią publikacji z głównym przedmiotem Jej zainteresowań, tj. procesem karnym.

Przedmiotem eksploracji naukowych Wnioskodawczyni nie są wyłącznie zagadnienia odnoszące się do szeroko pojętego prawa karnego, tu bowiem warto wskazać na ważkie

rozważania poświęcone prawu pracy (chodzi o artykuł poświęcony relacjom jakie zachodzą pomiędzy *locatio conductio operarum* a umową o pracę), prawu cywilnemu (a konkretnie ugodzie w systemie prawa cywilnego II Rzeczypospolitej), czy w końcu poświęcone terminologicznym problemom w polskim prawotwórstwie. Ta ostatnie kwestia poruszona została na konferencji w Kijowie i tam też opublikowana; nie jest to zresztą jedyna publikacja przedstawiona w języku obcym, skoro w Jej dorobku znaleźć można kilkanaście artykułów opublikowanych w języku obcym (angielskim i ukraińskim).

Niezwykle interesujące są rozważania poświęcone mniejszościom narodowym. Autorka w swych analizach porusza problemy edukacyjne i kulturowe mniejszości w Polsce i Europie, a konkretnie dotyczące mniejszości łemskiej w Polsce.

Ustawa o Służbie Więziennej stała się szczególnym przedmiotem rozważań p. dr Beaty Baran. Analiza dotyczy tu takich zagadnień, jak np. droga sądowa w sprawach dyscyplinarnych funkcjonariuszy Służby Więziennej, czy odmowa dostępu do akt w czasie postępowania dyscyplinarnego w ustawie o Służbie Więziennej. Ta ostatnia kwestia jest analizowana przez pryzmat ochrony praw człowieka.

Wymaga podkreślenia, iż zainteresowania swe kieruje Wnioskodawczyni nie tylko na kwestie dotyczące Służby Więziennej, bowiem wśród tych kwestii pojawiają się analizy poświęcone odpowiedzialności dyscyplinarnej funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej, czy Straży Marszałkowskiej. Te zagadnienia nie znajdują swego odzwierciedlenia w publikacjach prawniczych, co siłą rzeczy eksponuje rozległość zainteresowań naukowych Wnioskodawczyni.

Wypada w tym miejscu przywołać pracę zbiorową poświęconą ochronie sygnalistów, tj. osób zgłaszających nieprawidłowości. Praca ta, powstała pod redakcją naukową Wnioskodawczyni i dr. Michała Ożóga, jest zbiorem wypowiedzi poświęconych najnowszym regulacjom prawnym (datą wydania tej pracy zbiorowej jest 2021 r.) ujętym w Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady, dotyczącej ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii. Umieszczono w niej wypowiedzi dotyczące problemów prawnych w zakresie *whistleblowing'u*, stwarzając tym samym zbiór publikacji ważnych nie tylko dla doktryny prawa, ale także dla praktyki, na co zresztą zwrócili uwagę recenzenci tej interesującej publikacji.

Wskazano wyżej na fakt, iż zainteresowania Wnioskodawczyni obejmują swym zakresem wiele kwestii, nie tylko tych, które potwierdzone zostały opublikowanymi artykułami. Autorka wzmacniała swoją pozycję naukową udziałem - czynnym i biernym - w wielu konferencjach naukowych, polskich i zagranicznych. Udział ten nie ograniczał się tylko

do biernego wysłuchania wypowiedzi, ale przede wszystkim wiązał się z przedstawianymi na tych konferencjach referatami, czy polegał na organizacji części z nich. Wymaga tu podkreślenia, że aktywność naukowa p. dr Beaty Baran znacznie wzrosła po uzyskaniu stopnia naukowego doktora - wzięła udział w 15 konferencjach międzynarodowych, na których wygłosiła referaty naukowe, część z nich zostało opublikowanych w materiałach pokonferencyjnych. Znaczna ich część została ogłoszona w języku angielskim, ale także ukraińskim. Równie aktywna jest działalność Wnioskodawczynie na polu konferencji polskich - po uzyskaniu stopnia doktora brała udział w 9 konferencjach naukowych, na części z nich wygłaszając referaty. Tu zresztą wypada dodać, że przed uzyskaniem stopnia doktora czynnie uczestniczyła w 10 konferencjach. Już samo tylko zestawienie tych aktywności naukowych dowodzi Jej dobrego przygotowania do działalności naukowej.

Publikacje naukowe nie stanowią wyłącznego potwierdzenia jej aktywności naukowej, bowiem aktywność ta koncentruje się także wokół działań organizatorskich nauki na terenie Uniwersytetu Jagiellońskiego. Była lub jest prezesem Towarzystwa Asystentów UJ, członkiem Rady Towarzystwa Asystentów UJ, członkiem Rady Doradczej Krajowej Reprezentacji Doktorantów, uczestnikiem panelu na Konferencji programowej NKN, członkiem odwoławczej komisji dyscyplinarnej dla doktorantów, czy wreszcie członkiem Komisji Nauki i Badań TD UJ. Już sam tylko ten fakt wskazuje na ogromne zaangażowanie na rzecz młodego środowiska naukowego na Wydziale Prawa i Administracji UJ. Dodać tu należy, że zarówno wskazana wyżej aktywność naukowa, jak i aktywność organizatorska wykazywana jest w stosunkowo krótkim okresie - pomiędzy uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych a wnioskiem o nadanie Jej stopnia naukowego doktora habilitowanego. Wybór kandydatki do wymienionych dopiero co gremiów dowodzi wielkiego Jej zaangażowania oraz akceptacji działań p. dr Beaty Baran przez określone zespoły.

Wymaga też podkreślenia, iż wszystkie opublikowane artykuły, a przynajmniej istotna ich część to powiązane ze sobą w znacznej mierze wypowiedzi naukowe, których treścią jest postępowanie dyscyplinarne w sprawach funkcjonariuszy formacji policyjnych. Wnioskodawczynie rozwija ten temat w swoich publikacjach, stara się spojrzeć na zagadnienia tego postępowania wielostronnie, od kwestii wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, poprzez jego przesłanki, po zasady rządzące tym postępowaniem. Co ważne, to fakt, iż co do reguły w dorobku doktryny zagadnienia postępowania dyscyplinarnego poruszane przez Wnioskodawczynię nie mają swojego znaczącego odpowiednika. Na przykład wśród artykułów rozwijających problematykę odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów, czy pracowników nauki, nie znajdziemy zbyt wielu przykładów

takie całościowego ujęcia, jak to, które przedstawione zostało przez p. dr Beatę Baran. Jej praca wypełnia istotną lukę w zakresie zagadnień szeroko pojętego postępowania dyscyplinarnego. Nie oznacza to jednak, że problematyka postępowania dyscyplinarnego stanowi wyłączny przedmiot rozważań p. dr Beaty Baran.

Znacząca część artykułów naukowych opublikowanych przez wnioskodawczynię, to prace przedstawione w języku obcym - angielskim i ukraińskim. Jej wynika z przedstawionego przez Nią zestawienia, prace te stanowią nieco mniej niż połowę ogólnej liczby Jej wypowiedzi. Ich część to prace publikowane jako materiały pokonferencyjne, ale z faktu, iż mają one taki charakter nie wynika, iż charakteryzują się one mniejszą wagą naukową. Wiele z nich to artykuły opublikowane w formie referatów na konferencjach naukowych, należy więc z takim wypadku wskazać, że istotą konferencji naukowej jest dyskusja, której przedmiotem są wypowiedzi referentów - w ten sposób wnioskodawczyni miała okazję dyskutować z uczestnikami konferencji, co niewątpliwie wzmacnia wagę naukową tych referatów, późniejszych artykułów.

Wymaga podkreślenia, iż konferencje, w których uczestniczyła i w toku których przedstawiła referaty miały za swój przedmiot wiele różnych zagadnień, co istotnie wzmacnia Jej przygotowanie do badań naukowych. Należy tu wskazać, że Wnioskodawczyni uczestniczyła w 38 konferencjach naukowych, w tym w 19 międzynarodowych, jest współredaktorem monografii, autorem 16 rozdziałów w monografiach. Wszystko to wskazuje na wagę, jaką charakteryzuje zbiór Jej wypowiedzi naukowych. Opublikowała także 17 artykułów w języku polskim (w tym dwie we współautorstwie), 14 artykułów w języku angielskim oraz 1 artykuł w języku ukraińskim.

Spod Jej pióra wyszły dwie monografie, z których jedna jest poprawioną wersją pracy doktorskiej. Jest także współredaktorką jednej monografii, autorką 16 rozdziałów w monografiach. Uczestniczyła w 38 konferencjach naukowych, podczas których - w 19 z nich wygłosiła referaty. Wymaga także podkreślenia, że brała udział w dwóch grantach międzynarodowych, finansowanych z funduszy Unii Europejskiej.

Łącznie dorobek ten uznać należy jako znaczny, w dodatku jego przedmiot jest stosunkowo zróżnicowany. Poszczególne artykuły dotyczą nauk społecznych - nauk prawnych, nauk humanistycznych - nauk o kulturze i religii, nauk społecznych - nauk o zarządzaniu i jakości.

Według tzw. nowego i starego wykazu, po uzyskaniu stopnia doktora uzyskała od 2016 r. 488 pkt.; podkreślenia wymaga, iż jest to dorobek pokaźny, zwłaszcza wobec faktu, że powstał on w stosunkowo krótkim okresie czasu.

Biorąc powyższe pod uwagę jestem przekonany, iż wniosek p. dr Beaty Baran o nadanie Jej stopnia doktora habilitowanego jest w pełni uzasadniony i w trybie określonym przepisem art. 219 ust. 1 ustawy zasługuje na uwzględnienie.

/Kazimierz Zgryzek/